

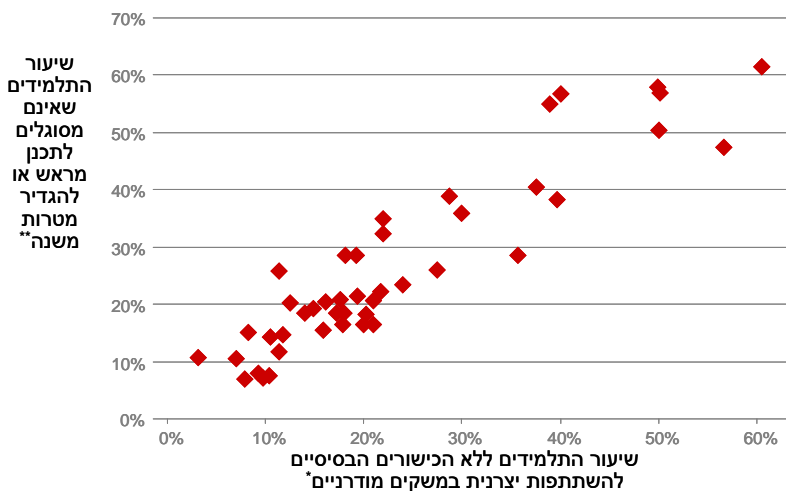
“Teach Your Children Well”

דן בן-דוד

מועד בי של הבחירות בישראל מתקיים בעונה פוליטית משגשגת במיוחד עבור דמוגוגים ברחבי העולם. איך יתכן שלהטעויות מכוונות ולשקרים בוטים יש כזאת אחיזה במאה ה-21? התשובה קשורה, בין השאר, לנפגעים העיקריים ממשברים כלכליים ולבלבול בין אלטרואיזם לדאגה אישית. שיפורים בפריזון העבודה (הכמות המיוצרת בשעה) הם המפתח העיקרי לשיפורים ברמת החיים האישית והלאומית. המשמעות ברמה הלאומית היא שמשק צומח זקוק לשיעור הולך וגדל של כח עבודה משכיל ומיומן – ולשיעור הולך וקטן של עובדים מיעוטי השכלה ומיומנות. האחרונים הם בעיקר מי שקיבלו כילדים חינוך ברמה נמוכה והתבגרו בינתיים. ואולם כאשר מדינה מעניקה חינוך לוקה בחסר לאחוז גדול מילדיה, היא גם נופלת קורבן לתופעה נוספת.

הקשר בין ידע מועט בתחומי יסוד לבין היעדר יכולת לתכנן מראש

44 המדינות שהשתתפו במבחן PISA 2012

* אחוז ממוצע של תלמידים ברמה 1 או מתחתיה במתמטיקה, מדע וקריאה.
** אחוז התלמידים ברמה 1 או מתחתיה בפתרון בעיות.

מקור: דן בן-דוד, מוסד שורש ואוניברסיטת תל-אביב
נתונים: PISA

כך, הדמוגוגים מצליחים "למכור" מדיניות הפוגעת עוד יותר בתומכיהם – שלא לדבר על שאר המדינה – ולהטות את האשמה בתוצאות מדיניותם לכיוונם של אחרים. מסר מרכזי שכל דמוקרטיה חפצת חיים חייבת להפנים נמצא בכותרת של אחד השירים היפים שנכתבו בשנות ה-70: "Teach Your Children Well" של קרוסבי, סטילס נאש ויאנג. לא עושים טובה לעניים כשנותנים להם כלים טובים ותנאים משופרים להתמודדות במשק תחרותי ולחיים במדינה מודרנית. בדמוקרטיה, המדינה זקוקה להם לא פחות משהם זקוקים לה.

כפי שניתן לראות בתרשים, יש קשר ברור וחזק מאוד בין שיעור התלמידים שאין להם את הכישורים הבסיסיים הדרושים להשתתפות יצרנית במשק מודרני ובין שיעור התלמידים שאינם מסוגלים לתכנן מראש או להגדיר מטרות משנה.

במדינה דמוקרטית, כשלכל אדם יש אותו משקל בקלפי, מתן חינוך גרוע לאחוז גדול באוכלוסייה חוזר כבומרנג בתקופות קשות. כשמתרחש משבר כלכלי, הנפגעים העיקריים הם עובדים מיעוטי השכלה ומיומנות, והם דורשים – בצדק – פתרונות, ובמהירות. הקשר ההדוק בין רמת ידע נמוכה המגדילה מאוד את הפגיעות הכלכלית, לבין קושי להבין השלכות ארוכות טווח של מעשים היום, מספק קרקע פורייה לדמוגוגים.

אין זה מקרי שאחרי המשבר הכלכלי של העשור האחרון – הקשה ביותר במערב מאז שנות ה-30 – נבחרים מנהיגים בעזרת הצהרות המנוגדות לעובדות, אך